

Změna rozsudku soudu prvního stupně

Odvolací soud, který změnil rozsudek soudu prvního stupně, aniž by před vydáním rozsudku seznámil účastníky řízení se svým právním názorem - odlišným od právního názoru soudu prvního stupně, a neumožnil jim se k němu vyjádřit - porušil zásadu dvojinstančnosti řízení a tím ve svých důsledcích zasáhl do práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 2983/2007, ze dne 2.7.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně M. F., zastoupené advokátkou, proti žalované A. D., zastoupené advokátem, o určení neúčinnosti kupní smlouvy, vedené u Okresního soudu v Českém Krumlově pod sp. zn. 6 C 138/2006, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 9. ledna 2007, č. j. 22 Co 2191/2006-56, ve znění usnesení ze dne 15. března 2007, č. j. 22 Co 2191/2006-71, tak, že rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 9. ledna 2007, č. j. 22 Co 2191/2006-56, ve znění usnesení ze dne 15. března 2007, č. j. 22 Co 2191/2006-71, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Českém Krumlově rozsudkem ze dne 20. července 2006, č. j. 6 C 138/2006-29, určil, že kupní smlouva ze dne 22. 3. 2006, jíž prodala A. J. žalované ve výroku blíže specifikované nemovitosti, je vůči žalobkyni právně neúčinná (výrok I.). Současně uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení částku 6.150,- Kč (výrok II.) a státu náklady řízení ve výši 880,- Kč (výrok III.).

Soud prvního stupně vycházel ze zjištění, že žalobkyně dne 26. 10. 2005 půjčila A. J. 273.584,50 Kč na zaplacení hypotečního úvěru s tím, že do 15. 11. 2005 měla být mezi nimi uzavřena kupní smlouva ohledně shora uvedených nemovitostí za dohodnutou cenu. Později však k uzavření zamýšlené kupní smlouvy nedošlo, neboť se žalobkyně s A. J. na podmínkách koupě neshodly. Žalobkyně má vůči dlužnici A. J. vymahatelnou pohledávku přiznanou na základě platebního rozkazu ze dne 18. 4. 2006, č. j. 6 C 80/2006-9. Na začátku měsíce března 2006 zjišťoval manžel žalované zájem žalobkyně o koupi nemovitostí a informoval se o finančních závazcích dlužnice vůči žalobkyni. Dne 22. 3. 2006 dlužnice s žalovanou uzavřela kupní smlouvu s právními účinky vkladu ke dni 23. 3. 2006. Nejpozději 22. 3. 2006 měla dlužnice z prodeje nemovitostí získat částku 250.000,- Kč, přičemž žalobkyni zaplatila pouze částku 50.000,- Kč. Soud prvního stupně projednávanou věc posoudil podle ustanovení § 42a odst. 1 a 2 obč. zák. Dovodil, že dlužnice uzavřela předmětnou kupní smlouvu s úmyslem zkrátit žalobkyni, neboť prokazatelně na uspokojení pohledávky žalobkyně nebylo možné použít jiný majetek. Žalovaná musela vědět o úmyslu dlužnice A. J. zkrátit žalobkyni, když sice žalovaná od samotné dlužnice nevěděla o existenci jejího závazku vůči žalobkyni, ale věděla o jejích dalších závazcích, konkrétně o jejím dluhu vůči bývalému manželovi. To bylo probíráno u J. N., jenž kupní smlouvu sepisoval, přičemž informace o úmyslu dlužnice A. J. zkrátit žalobkyni měl rozhodně manžel žalované.

Krajský soud v Českých Budějovicích v záhlaví označeným rozsudkem k odvolání žalované rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé změnil tak, že zamítl žalobu na určení, že kupní smlouva ze dne 22. 3. 2006, jíž prodala A. J. žalované ve výroku blíže specifikované nemovitosti, je vůči žalobkyni

právně neúčinná. Současně uložil žalobkyni povinnost zaplatit žalované na náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů částku 16.648,50 Kč a státu náklady řízení ve výši 880,- Kč.

Po doplněném dokazování se odvolací soud neztotožnil zejména s právním posouzením věci soudem prvního stupně. Dovodil, že žalovaná v době podpisu kupní smlouvy nepochybně věděla o dluhu prodávající dlužnice vůči jejímu bývalému manželovi a rovněž o jejím dluhu vůči žalobkyni z titulu půjčky na zaplacení hypotéky. Z žádného důkazu provedeného soudem prvního stupně však nebylo možné dovodit, že by zároveň žalovaná v době podpisu odporované smlouvy věděla o úmyslu dlužnice A. J. zkrátit některého ze svých věřitelů. Za situace, kdy sama žalobkyně se nedlouho předtím výslovně vyjádřila na přímý dotaz manžela žalované, že nemá o předmětné nemovitosti zájem a trvá na finančním vypořádání své půjčky, pak ani vědomost o dalším závazku dlužnice ve vztahu k bývalému manželovi nemůže sama o sobě (resp. s vědomím o dluhu vůči žalobkyni) vést k závěru o vědomosti žalované o úmyslu dlužnice zkrátit některého z těchto věřitelů prodejem uvedených nemovitostí, jak nesprávně uzavřel soud prvního stupně. Obecně totiž platí, že pokud dlužník prodává movitý či nemovitý majetek za kupní cenu, která odpovídá tržní ceně, a pokud tedy za ně získává odpovídající finanční protihodnotu, potom pouze ta skutečnost, že kupující věděl o dluhách prodávajícího, nemůže bez dalšího znamenat, že zároveň věděl či vědět musel o úmyslu dlužníka nepoužít získané peníze na úhradu dluhů.

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně dovolání. Jeho přípustnost dovozuje zřejmě z ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a podává je z důvodů, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., a že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Zejména namítá, že odvolací soud porušil zásadu dvouinstančnosti občanského soudního řízení, neboť účastníkům odepřel možnost přezkoumání správnosti nových skutkových zjištění, které učinil po doplnění dokazování, a ve svých důsledcích vydal rozhodnutí v jediném stupni. Výrazně tak zasáhl do práva na nestranný soud, který je zakotven v Listině základních práv a svobod. Odvolacímu soudu dále vytýká, že v rozporu s trestním řádem provedl důkaz úředním záznamem o podaném vysvětlení, jenž byl součástí trestního spisu. Konečně poukazuje na současnou judikaturu, se kterou se rozhodnutí soudu prvního stupně shoduje. Žalobkyně navrhla zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) a že jde o rozsudek, proti kterému je podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) dovolání přípustné, přezkoumal napadený rozsudek bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu jen z důvodů uplatněných v dovolání. Jestliže je dovolání přípustné, jako je tomu v posuzované věci, přihlédne k případným vadám uvedeným v ust. § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a), b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny (§ 242 odst. 3 o. s. ř.).

Odvolací soud změní rozsudek nebo usnesení, jímž bylo rozhodnuto ve věci samé, jestliže nejsou splněny podmínky pro jejich potvrzení (§ 219 o. s. ř.) nebo zrušení (§ 219a o. s. ř.) a jestliže soud prvního stupně rozhodl nesprávně, ačkoliv správně zjistil skutkový stav [§ 220 odst. 1 písm. a) o. s. ř.].

Občanský soudní řád stojí nyní na zásadě předvídatelnosti rozhodnutí, která ukládá soudu zpřístupnit účastníkům právní kvalifikaci skutku konkrétním poučením o důkazní povinnosti, jestliže průběh řízení nasvědčuje tomu, že účastníkům právní názor je jiný než názor soudu (srov. rozsudek

Nejvyššího soudu ze dne 15. 9. 2005, sp. zn. 30 Cdo 749/2005, uveřejněný v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu pod číslem C 3795).

Podle § 221 odst. 1 o. s. ř. nejsou-li podmínky ani pro potvrzení ani pro změnu rozhodnutí, odvolací soud je zruší. Odvolací soud, který změnil rozsudek soudu prvního stupně, aniž by před vydáním rozsudku seznámil účastníky řízení se svým právním názorem – odlišným od právního názoru soudu prvního stupně, a neumožnil jim se k němu vyjádřit – v podstatě porušil zásadu dvojinstančnosti řízení a tím ve svých důsledcích zasáhl do práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 21. 1. 2003, sp. zn. II. ÚS 523/02); to platí tím spíše, pokud odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně z důvodu uvedeného v ustanovení § 220 odst. 1 písm. a) o. s. ř., a to z důvodů pro účastníka nepředvídatelných. O nepředvídatelné rozhodnutí jde v případě, že odvolací soud posoudil zjištěný skutkový stav po právní stránce jinak, než dosud činili účastníci řízení anebo než jej posoudil soud prvního stupně, takže účastníci se k tomuto právnímu názoru nemohou vyjádřit, resp. vznést tvrzení odpovídající právnímu názoru odvolacího soudu a navrhnout k nim důkazy.

V dané věci odvolací soud zaujal jiný právní názor než soud prvního stupně, a proto změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu zamítl; přitom neposkytl dovolatelce možnost se k jeho právnímu názoru vyjádřit a případně vznést odpovídající tvrzení a navrhnout k nim důkazy. Řízení před odvolacím soudem je tak postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci ve smyslu ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2007, sp. zn. 22 Cdo 2125/2006, uveřejněný v časopise Právní rozhledy pod číslem 24, ročník 2007, str. 909 -910).

Z uvedeného vyplývá, že napadený rozsudek odvolacího soudu je nesprávný; Nejvyšší soud České republiky proto napadený rozsudek podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty za středníkem o. s. ř. zrušil a věc vrátil Krajskému soudu v Českých Budějovicích k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta první o. s. ř.), aniž napadené rozhodnutí odvolacího soudu posuzoval z hlediska dalších uplatněných námitek.

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Promlčení a dobré mravy](#)
- [Práva dětí](#)
- [Náklady řízení](#)
- [Odmítnutí dovolání](#)
- [Bezplatná obhajoba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Omezení vlastnického práva veřejným prostranstvím a bezdůvodné obohacení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Opomenuté vyjádření účastníka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Služební poměr](#)
- [Svéprávnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určitost sankcionované povinnosti](#)
- [Pohledávka](#)